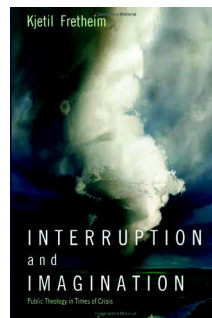

Interruption and Imagination

– Public Theology in Times of Crisis

*Kjetil Fretheim. 168 sider.
Pickwick Publications, Eugene, Or. 2016*

Teologi i tiden

Jeg leste Kjetil Fretheims bok om «public theology» under innspurten i bispevalget i Oslo, der flere av de dyktige kandidatene hver på sin måte har demonstrert evne og vilje til å vise hvordan kristen teologi kan og bør være samfunnsrelevant. Sturla Stålsett har gjort det som akademiker i flere bidrag, helt siden hans doktorarbeid om frigjøringssteologi, og som teologisk praktiker i Kirkens Bymisjon og andre steder. Kari Veiteberg har også praktisert «public theology» i en årrekke, i utrettelig solidaritet med de samme gruppene som Jesus fra Nasaret oppsøkte, og i akademiske bidrag som tegner nye veier fra dåp og sakramentssteologi til etisk og politisk engasjement. Nå håper jeg at Kari Veiteberg tar med seg Kjetil Fretheims bok til sitt første treff med nye kolleger i Den norske kirkes bispemøte, og at hun overtaler biskopene til å lese boken før de lager nye uttalelser om samtidsaktuelle etiske og politiske spørsmål. Nei, jeg sier slett ikke at kirken skal slutte å komme med kontroversielle uttalelser som erter på seg politikere og andre som mer eller mindre kompetent trekker frem toregimentslæren for å få biskopene til å holde seg til rent «åndelige» spørsmål. Jeg sier tvert imot at de skal fortsette sitt engasjement, men at vi som kirke bør tenke enda grundigere gjennom hvordan vi skal forankre vårt sosial-etiske og politiske engasjement teologisk. Det er dette Kjetil Fretheims bok bidrar til, og bidraget hans er vesentlig og viktig.

Boken har begrepet «Crisis» i sin tittel, og Fretheim trekker i begynnelsen frem to fenomener som fortjener betegnelsen krise: Klimakrisen og de omfattende bruddene på menneskerettigheter som skjer i dagens brutale kriger og terrorhandlinger. Han prøver så å gi en analyse av begrepet «public theology». Han sier at kirkenes ulike uttalelser om klimakrisen er eksempler på «public

theology», og at kirkers og grupper av kristnes opprop i pressete politiske situasjoner også er eksempler på det samme: Bekjennelseskirkens protest mot Naziregimet i 1930-årene, de teologiske og kirkelige protestene mot Apartheid-regimet. Han lener seg i begynnelsen av boken mot den sentrale public theology teoretikeren Robert Benne og setter opp et program i tre punkter: Hva skal public theology si om sosiale spørsmål i en krisetid? Hvilke politiske og moralske handlinger bør public theology anbefale? Hvordan kan public theology uttrykke sine perspektiver og anliggender?

Den oppmerksomme leser har nå fått med seg at denne anmelderen synes det er vanskelig å finne en norsk oversettelse av public theology. «Offentlig teologi» treffer ikke helt. «Samtidsteologi» heller ikke. Men her vil jeg faktisk hevde at vi trenger et skikkelig arbeid for å finne norsk språk for denne teologiske og kirkelige virksomheten. Dette «oversetter»-arbeidet er samtidig et arbeid for å finne mer ut av hvordan kirken skal tale til sin samtid om hvilke sosial-etiske og politiske spørsmål. Jeg er enig med Fretheim i at kirken skal og må si noe om for eksempel klimakrise, natursyn og menneskesyn og brudd på menneskerettigheter. Jeg er også enig i at kirken må gjøre dette ut fra sin egenart og grunnleggende teologi, ikke bare som en blant flere sekulære politiske stemmer. Det er dette som er selve hovedanliggendet i public theology: Hva kan kristen tradisjon, refleksjon og språklige ressurser bidra med i dagens samfunn? Hvilken betydning kan kristen treenighetsteologi og Imitatio Christi-etikk få for vårt engasjement og våre standpunkter som kristne i dagens verden?

«Public Theology» er en virksomhet både kirkene og den akademiske teologien har drevet lenge. Et av de

viktigste bidragene er Bekjennelseskirkens teologiske oppgjør med Nasjonalsosialismen i 1930-årene med Dietrich Boenhoeffer og Karl Barth som viktige tenkere og praktikere. Dette nevner Fretheim så vidt, men jeg savner en gjennomgang av det norske bidraget i dokumentet «Kirkens Grunn» fra 1942, der norske kirkefolk og teologer gir en teologisk begrunnelse for sitt brudd med tyske okkupasjonsmyndigheter under krigen. Jeg forstår at Fretheim har valgt yngre tekster og konfliktsituasjoner, men samtidig er «Kirkens Grunn» sannsynligvis det mest betydelige bidraget norske kristne har gitt til «public theology».

Etter min mening er bokens høydepunkt den grundige analysen av de tre berømte Kairos-dokumentene: *The Kairos Document* fra Sør-Afrika som ble skrevet på midten av 1980-tallet av sør-afrikanske kristne som protesterte mot Apartheid-teologien; *The Road to Damascus* som ble skrevet av kristne fra ulike kirker i syv land i sør i 1989; *A Moment of Truth: Kairos Palestine* av palestinske kristne i 2009. Dokumentene har det til felles at de bruker ressurser fra kristen teologi, bibellesning og språkbruk til å protestere mot urett og undertrykkelse på en bestemt tid (kairos) og i en tydelig politisk kontekst. Apartheidregimet og dens teologiske begrunnelse både i regimet og i de «hvite» kirkene; Kolonialismen, imperialismen og kapitalismen som til sammen utgjør overbygningene over den undertrykkelse og utnyttelse fattige innbyggere i sør opplevde på 1980-talet (og opplever fortsatt); Den israelske okkupasjonen av palestinske områder og den massive undertrykkelsen sett gjennom kristne pal-estineres øyne og teologi. Fretheim går grundig gjennom hvilke former for teologi, antropologi og bibellesning som kommer til uttrykk i disse dokumentene, og slik jeg leser ham, har han et viktig ærend.

På slutten av boken prøver han å vise hvordan vi kan lære av Kairos-dokumentene når vi i dag skal møte våre store kriser med teologisk refleksjon og etisk og politisk handling. Jeg leser boken hans som en advarsel mot at kirken skal bli en blant flere stemmer som ikke blir lyttet til fordi røstene ikke lar seg identifisere. Kairos-dokumentene er så tydelige som *kristne* stemmer i samtiden, og det er vel derfor de også fremstår som så kraftfulle. Pave Frans har på få år fått en lignende profetisk stemme på den internasjonale arena. Han legger heller aldri skjul på hvor engasjementet og tankerekkene har sin opprinnelse: I hans kristne teologi og i hans Imitatio Christi-etikk.

Noen få innvendinger har jeg. Boken inneholder for mye name-dropping. Det er fint at den fremstår som en ressursbok for studenter og andre som vil nærme seg feltet. Men oppramsinger av 20-30 teologer på én side, uten muligheter til å karakterisere dem nærmere, blir for mye. Jeg synes også at håps-teologien kunne fått enda bedre plass mot slutten av boken. Det er nemlig utfordrende å nærme seg klimakrisen og økokrisen samtidig som en bevarer håpet og livsmotet. Her har kristen håpsteologi og eskatologi noe fundamentalt å bidra med: Kirken sier det stikk motsatte av at alt går rett til helvete! Kirken sier at det er håp – Gud være lovet!

Kjetil Fretheim har skrevet en viktig bok til rett tid!

Paul Leer-Salvesen
Professor i teologi og etikk
Universitetet i Agder

